

Kela|Fpa

Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2027 – 2030 (VNS 3/2026 vp)

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan asiantuntijakuuleminen 12.5.2026

Kai Ollikainen
Talousjohtaja

Kela korostaa lausunnossaan seuraavia asioita

- Säästöpäätökset kohdistuvat laajaan joukkoon Kelan asiakkaita. Kun ensisijaisista etuuksista säästetään, entistä useampi asiakas joutuu turvautumaan perustoimeentulotukeen.
- Säästöpäätökset aiheuttavat myös riskejä Kelan asiakaspalvelu- ja ratkaisutyöhön. Muutosten aiheuttamaa työmäärän kasvua ei ole huomioitu.
- Käytännössä tämä voi näkyä seuraavasti:
  - Asiakkaat saavat päätöksensä hitaammin (ratkaisutoiminnan läpimenoaikojen pidentyminen),
  - Asiakkaat joutuvat jonottamaan puhelinpalvelussa ja palvelupisteillä (asiakaspalvelun ruuhkautuminen)
  - Lainmuutoksia ei saada toteutettua ajoissa (lainmuutosten toimeenpanon viivästyminen).

Kela|Fpa

Kela korostaa lausunnossaan seuraavia asioita

- Kelaan kohdennettavat uudet säästöt vaarantavat Kelan etuuskäsittelyn uudistamisen (Eepos-ohjelman) kokonaisrahoituksen ja ohjelman etenemisen, koska kehittämiskuluihin saatu lisärahoitus ei riitä ohjelman läpivientiin. Mikäli etuuskäsittelyn uudistamisen kokonaisrahoitus jää alle sovitun tason, ohjelmalla ei saavuteta sille asetettuja tavoitteita eikä Kelan toiminnalle odotettuja taloudellisia ja muita hyötyjä.

- Lainmuutosten valmisteluun ja toimeenpanoon tulee varata riittävästi aikaa ja resursseja sekä varmistaa tiivis ja ennakoiva koordinaatio. Kelan etuuspalveluita uudistavan Eepos-ohjelman aikana uusien lainmuutosten toteuttaminen ilman kytkentää hankkeen kokonaisaikatauluun ja -ohjaukseen voi aiheuttaa lisäkustannuksia ja viivästyttää ohjelman toteutusta.

Kelan toimintakulut (momentti 33.10.60)

- Kelan toimintakulujen valtionosuuksiin on aiemmin kohdennettu valtion tuottavuusohjelman pysyviä säästöjä 34,2 milj. euroa vuoteen 2027 mennessä. Lisäksi maan hallitus kohdensi Kelalle kertaluontoisen 50 milj. euron vähennyksen vuodelle 2026.
- Kelalla on tuleville vuosille merkittäviä toimintakulutarpeita Kelan etuuskäsittelyn uudistamisen vuoksi (Eepos-ohjelma). Kela on saanut ohjelman kehittämiskuluihin yli hallituskauden ulottuvaa valtuusrahaa ja lisäksi Kela on sopinut kohdentavansa ohjelmaan muuta toimintakulurahoitusta (ml. siirtomäärärahat) ja toteuttavansa ohjelman aikana säästöjä, joilla rahoitetaan ohjelman läpivientiä. Kela on tämän perusteella kilpailuttanut kehittämiskumppanin, uudet teknologiat ja toteutusprojektin vuoden 2032 loppuun asti.
- Kehysriihen 2026 yhteydessä päätettyjen lisäsäästöjen kohdentaminen Kelaan kasvattaa entisestään lainmuutoksiin ja ratkaisu- ja asiakastoimintaan liittyviä riskejä sekä vaarantavat Kelan Eepos-ohjelman etenemisen ja kustannustehokkaan toteutuksen.

Kela|Fpa

Kanta-palvelut

(momentti 33.01.25 Sosiaali- ja terveydenhuollon kansalliset sähköiset asiakastietojärjestelmät)

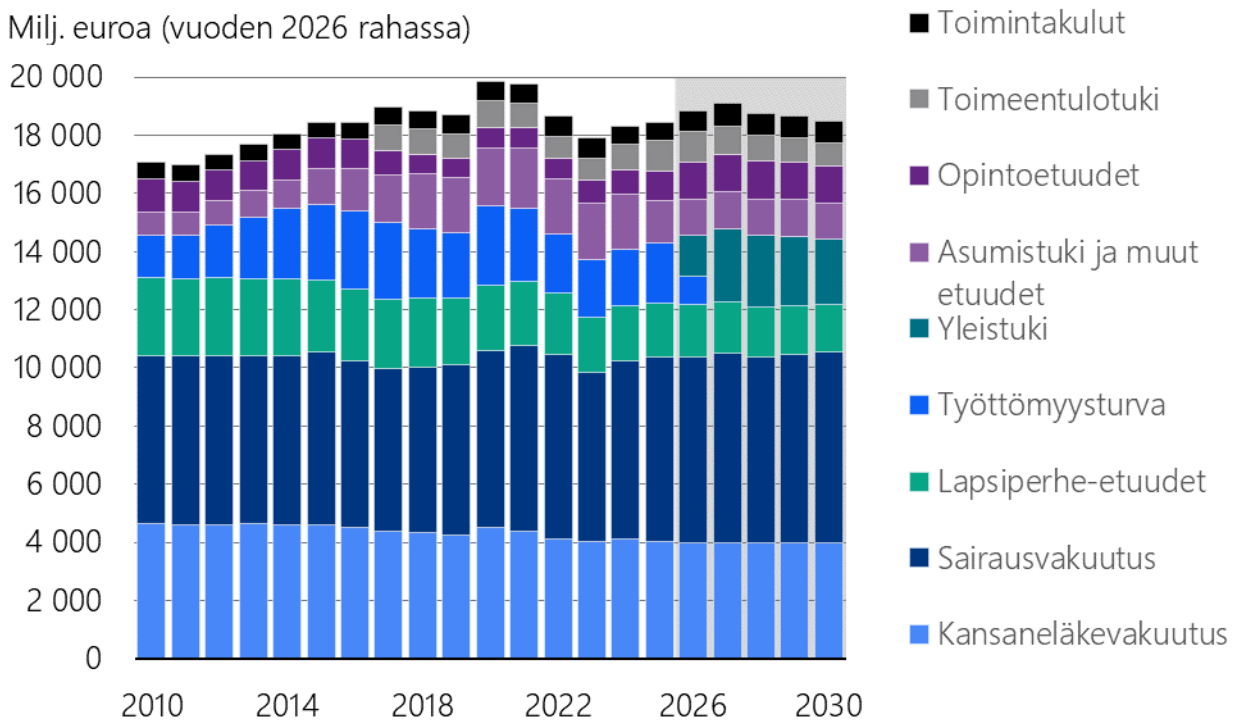
- Kanta-palveluilla on tärkeä rooli sosiaali- ja terveydenhuollon digitalisaatiossa ja hyvinvointipalvelujen tukemisessa (mm. Omakanta-palvelussa yli 3 miljoonaa käyttäjää). Valtakunnallinen ratkaisu säästää kustannuksia, kun eri tietojärjestelmien välisiä integraatioita ei tarvita ja tieto liikkuu yhden pisteen kautta yksityisten ja julkisten sote-toimijoiden välillä. Keskitetty kansallinen sote-tietojen tietovaranto mahdollistaa myös kansallisen tutkimuksen, tietoon perustuvan ohjauksen ja innovoinnin.
- Panostamalla Kanta-palvelujen hyödyntämiseen ja jatkokehittämiseen, on mahdollista saada merkittäviä kustannussäästöjä verrattuna siihen, että sama tekninen ratkaisu tehtäisiin erikseen jokaisella hyvinvointialueella. Kanta mahdollistaa myös digitaalisen tiedon välityksen sote-sektorin toimijoiden ja muiden viranomaisten välillä.
- Kelan näkemyksen mukaan Kanta-palvelujen lainmuutosten, kehittämisen ja jatkuvuuden turvaamisen tehtävien rahoitus tulee turvata, jotta voidaan taata kustannustehokkaat ja huoltovarmuutta tukevat kansalliset sote-ratkaisut.

Kela|Fpa

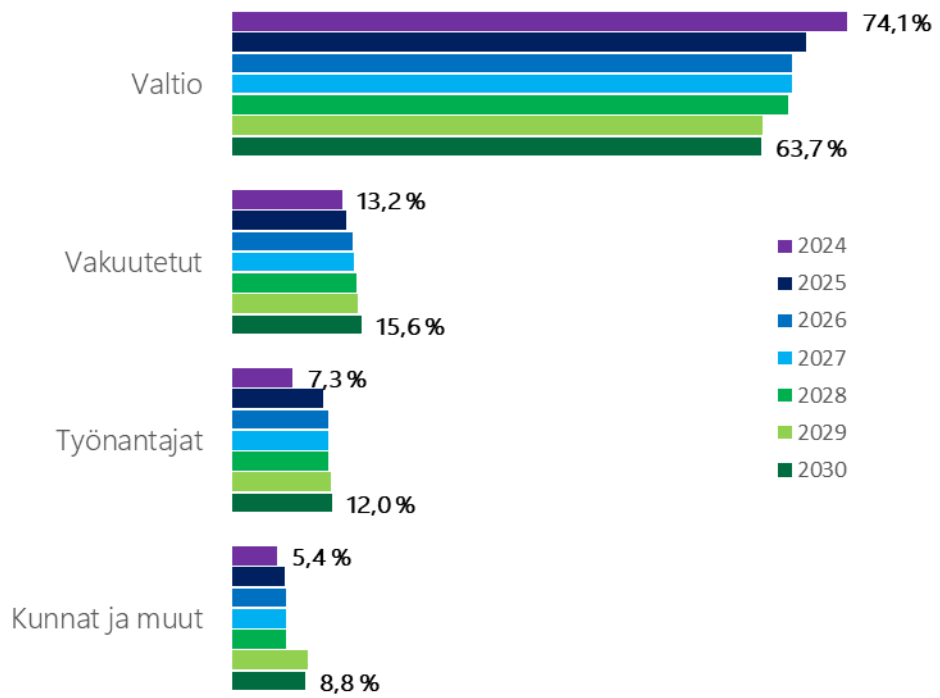
Taustamateriaalit

Kokonaiskulut ja niiden rahoitus

Kelan kulut etuuslajeittain 2010-2030

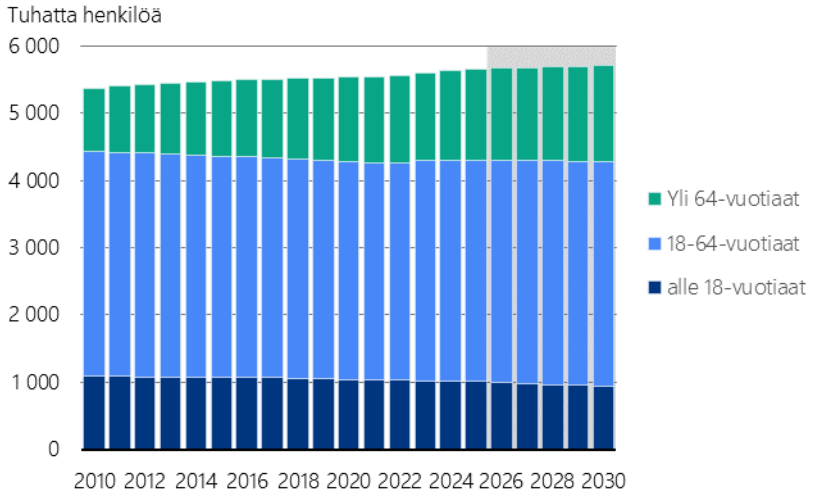
Rahoitusosuuksien jakautuminen

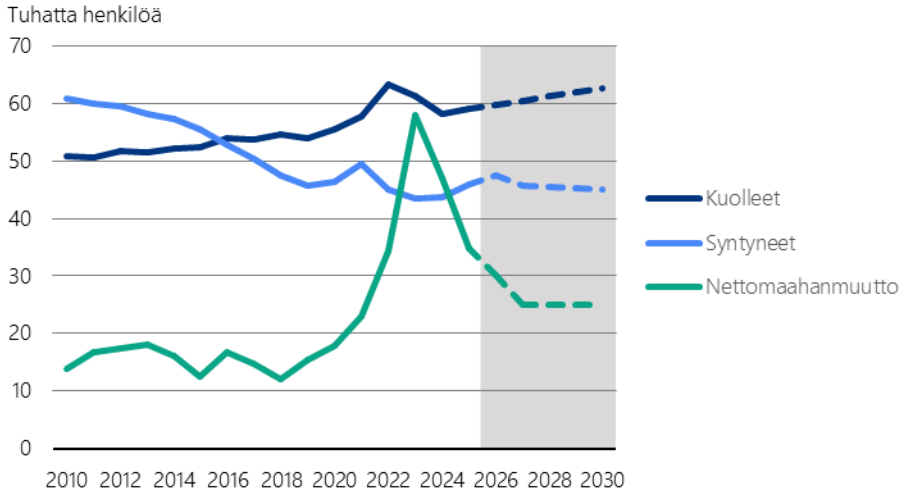
Väestöennuste

- Syntyvyys
  - Äitiysavustusdatan perusteella kokonaishedelmällisyysluvun on arvioitu olevan 1,35 vuonna 2026. Vuodesta 2027 alkaen sen on arvioitu olevan 1,30
- Nettomaahanmuutto
  - Ennakkotietojen mukaan nettomaahanmuutto vuonna 2025 oli 34 852 henkilöä. Kuluvana vuonna sen arvioidaan olevan 30 000 ja kehyskauden lopussa 25 000

Väestö ikäryhmittäin 2010-2030

Syntyneet, kuolleet ja nettomaahanmuutto 2010-2030

Talousoletukset

- Kela sai valtiovarainministeriön talousoletukset 16.3.2026 vuoteen 2030 asti
- Vuoden 2025 toteutunut työttömyysaste oli 9,7 %, joka tarkoittaa 1,3 %-yksikön kasvua vuodesta 2024. Vuoden 2026 työttömyysasteen oletetaan olevan 9,8 %
- Vuoden 2025 inflaatio oli 0,3 %
  - Jos nykyinen Lähi-idän tilanne jatkuu pitkään ja/tai eskaloituu, voi voimassaoleva indeksijäädytyksen ”takalauta” tulla vastaan Q3/2026 -> **jäädytyksen alaiset etuuslait pitää muuttaa jo 1.1.2027 alkaen**
  - ”Takalauta” tulee vastaan, jos Q3/2026 inflaatio on 3,6 % tai enemmän
    - VM:n tämän hetken oletus Q3/2026 inflaatiosta on 2,2 %

Kela|Fpa

Laskelmassa on huomioitu (1/3)

- Elatustukilain, lapsen elatuksesta annetun lain sekä tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttaminen 1.1.2026
- Lääketaksojen leikkaus ja ehdolliseen korvattavuuteen liittyvien palautusmaksujen kohdentaminen täysimääräisesti valtiolle 1.1.2026
- Arvonlisäveron 14 %:n verokannan lasku 13,5 %:iin (lääkkeet, matkat, kuntoutus) 1.1.2026
- Erityisraskausrahan ja luovutuspäivärahan säädäntömuutokset 1.1.2026
- Opiskelijoiden ateriatukea korotus 1.1.2026
- Lääkärin vastaanottopalkkion taksan pudottaminen 30 eurosta 8 euroon 1.1.2026
- Työttömyysturvan seuraamusjärjestelmän muutokset vuoden 2026 aikana
- Toimeentulotukilain kokonaisuudistus 1.2.2026
- Äitiysavustuksen määrän korotus 170 eurosta 210 euroon 1.4.2026
- Yleistuen ensimmäinen vaihe (työttömän yleistuki) 1.5.2026

Laskelmassa on huomioitu (2/3)

- Taksimatkojen enimmäishintasääntely toistaiseksi voimassa olevaksi 1.1.2027 alkaen
- Ensihoidon matkojen järjestämisvastuun siirto hyvinvointialueiden vastuulle ja siitä syntyvän matkakorvausten säästön vakuutettujen osuuden kanavointi valtiolle 1.1.2028 alkaen
- Nuoren kuntoutusraha ammatillisen kuntoutuksen minimiksi ja työttömyysturvan sovitellun määrän selkiyttäminen 1.8.2026
- Kotoutumistukena maksettava yleistuki 1.1.2027 alkaen
- Kotihoidon tuen ns. Norjan malli 1.1.2027
- Erityishoitorahan ikärajan nosto 18-vuoteen 1.1.2027
- Lapsen vammaistuki keliakian perusteella 1.1.2027
- Tilapäisen suojelun nojalla turvapaikan saaneiden ukrainalaisten oikeus Kelan eläkkeisiin vuodesta 2026 alkaen
- Tilapäisen suojelun piirissä olevat perustoimeentulotuelta yleistuelle 1.1.2027 alkaen

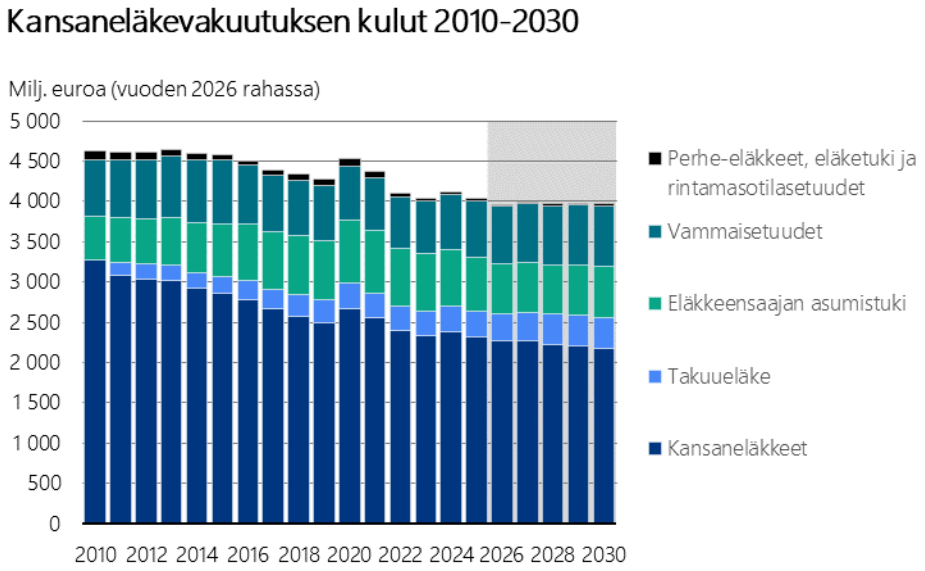
Laskelmassa on huomioitu (3/3)

- Yleistuen tarveharkinta ja osittaisen yleistuen vanhempien tulorajan muutokset 1.5.2026
- Toimeentulotuen kokonaisuudistukseen liittyvä 18-24-vuotiaiden kuntarahoitusosuus (100 %) 1.1.2027 alkaen ja lisäksi Kelan kuntalaskutus 1.1.2029 alkaen
- Työkyvyttömyyseläkkeiden joustomalli 1.1.2028 alkaen
- Työttömyysturvan yhdistelmävakuutus 1.1.2028
- Kansaneläkelaitoksen tietojenvaihtoa koskevan lainsäädännön muuttamisen vaikutukset etuuksien väärinkäytösten vähenemiseen (VÄKE)

Kela|Fpa

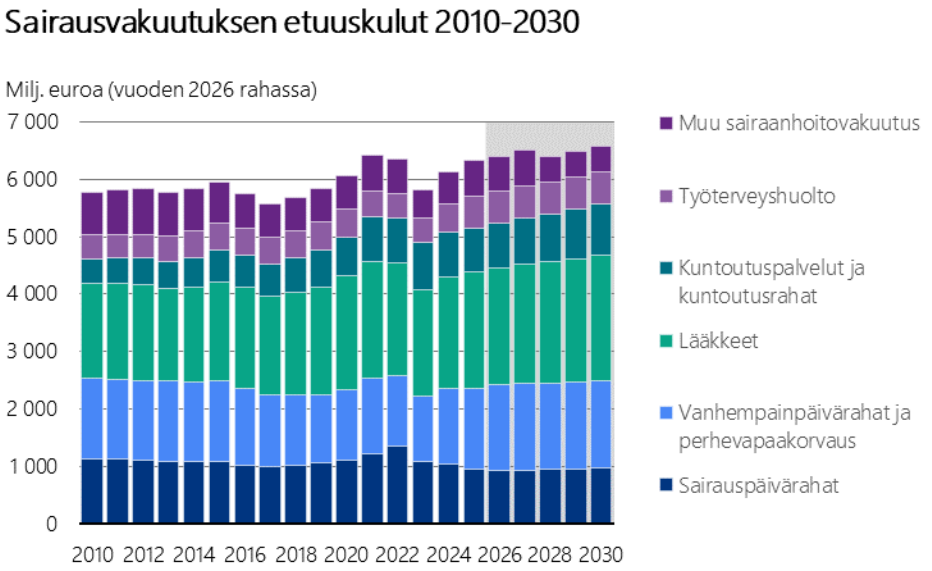
Kansaneläkerahasto

- Vammaisetuudet (pl. aikuisen vammaistuki) ja takuueläke kasvavat koko kehyskauden
  - Hoitotuen saajamäärien kasvu painottuu lisäksi ylimpään tukeen
- Kansaneläke ”hiipuu” tasaisesti
- Eläkkeensaajan asumistuki indeksijäädytyksen piirissä

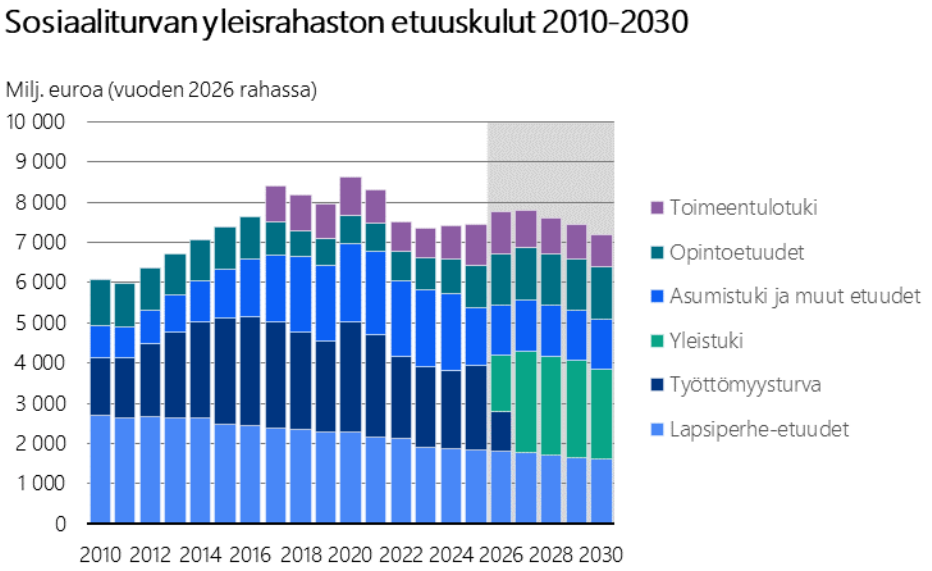
Sairausvakuutusrahasto

- Työtulovakuutuksen liki kaikki etuuskulut kasvussa
  - Valtio rahoittaa enää noin 200 milj. euroa vuosittain (n. 6 % kuluista)
- Lääkekorvausten osuus on vajaa 2/3 sairaanhoitovakuutuksen etuuskuluista
- Useita rahoitusmuutoksia
  - Kanavointi 2025, 2026, 2028
  - SV-päivärahojen valtion perusosuuden poisto 2025

Sosiaaliturvan yleisrahasto

- Toimeentulotuen kokonaisuudistus poikii myös rahoitukseen liittyviä muutoksia
  - 18-24-vuotiaiden kuntaosuus
  - Valtion kuukausilaskutus
  - Kuntalaskutus
- Maksetut opintolainojen takausvastuut
  - keskimääräinen maksun suuruus kasvussa, mutta maksettavien takauksien määrän kasvu tasaantunut

Kiitos

Kela|Fpa